



Projekto „Ekotoksiškumo kontrolės sistemos tobulinimas“ įgyvendinimas

Būdama Europos Sąjungos valstybe nare, Lietuva privalo įgyvendinti naujus vandens valdymo principus, įtvirtintus 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/60/EB, nustatančioje Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus. Direktyva įpareigoja pagerinti integruotą vandens išteklių valdymą, taikant darnaus vystymosi principus.

Aplinkos apsaugos agentūra, siekdama atitikti visoje Europos Sąjungoje įtvirtintą direktyvą, įgyvendina projektą „Ekotoksiškumo kontrolės sistemos tobulinimas“ (projekto Nr. VP3-1.4-AM-07-V-01-015), kurio tikslas – sukurti normatyvinę bazę ir sustiprinti institucinius pajėgumus, diegiant nuotekų ekotoksiškumo kontrolės sistemą Lietuvoje. Projektas finansuojamas pagal 2007-2013 m. Europos Sąjungos Sanglaudos skatinimo veiksmų programos „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ priemonę „Aplinkos monitoringo, kontrolės ir prevencijos stiprinimas“ Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis. Projekto biudžetas siekia 2.927.986,00 Lt. Projekto veiklų įgyvendinimo pradžia yra 2011 m. sausio mėn. Kaip partnerį projekto įgyvendinimui Aplinkos apsaugos agentūra pasirinko Gamtos tyrimų centrą.

Ekotoksikologija – toksikologijos mokslo šaka, kuri kompleksiskai tiria gamtinių ir žmogaus sukurtų teršalų sukeltą poveikį ekosistemos komponentams: gyvūnams, augalams, mikroorganizmams, taip pat ir žmogui. Vieni iš teršalų, turinčių neigiamą poveikį aplinkai, yra nuotekos. Vykdomi ekotoksiškumo tyrimai leidžia įvertinti kompleksinį nuotekų poveikį ir gauti išvadą apie tai, ar jos nesukelia grėsmės vandens organizmams. Jei nuotekos yra įvertinamos kaip toksiškos, tai įmonės turi ieškoti ir pašalinti tas priežastis, kurios sukelia toksiškumą. Iš kitos pusės, jei nuotekos nėra toksiškos, galima ieškoti būdų, kaip sumažinti privalomus įmonėms cheminių parametrų tyrimus ir tuo pačiu taupyti finansinius išteklius. Taigi, ekotoksiškumo tyrimai yra svarbūs ne tik aplinkosaugine prasme, bet gali būti naudingi ir įmonėms, siekiančioms sumažinti kaštus. Tyrimų ir kaštų mažinimas yra ypač svarbūs toms įmonėms, kurių nuotekų cheminė sudėtis ir kiekiai paros bei sezono laikotarpiu mažai kinta.

Aplinkos apsaugos agentūros įgyvendinamo projekto „Ekotoksiškumo kontrolės sistemos tobulinimas“ tikslas ir rezultatai bus pasiekti įgyvendinus dvi pagrindines veiklas. Pirmoji veikla apima ekotoksiškumo tyrimo ir vertinimo bei normavimo aplinkos objektams sistemos sukūrimą, antroji – ekotoksiškumo kontrolei reikalingos įrangos įsigijimą.

Sukurti ekotoksiškumo tyrimo ir vertinimo bei normavimo aplinkos objektams sistemai, 2011 m. birželio 27 d. buvo pasirašyta paslaugų sutartis su Vytauto Didžiojo universitetu. Paslaugų esmė – sukurti nuotekų ekotoksiškumo kontrolės sistemą Lietuvoje, skirtą įvertinti

nuotekų poveikį aplinkai, parengiant reikalingus dokumentus teisinės bazės sukūrimui ir ją susiejant su jau egzistuojančia žalos aplinkai vertinimo ir atlyginimo sistema. Taip bus sukurti pasiūlymai teisės aktų pakeitimams, nauji normatyviniai dokumentai. Šią veiklą planuojama įgyvendinti iki 2013 m. birželio mėn.

Ekotoksiškumo kontrolei reikalingos įrangos įsigijimui buvo surengti du viešieji pirkimai. Pirkimų metu įsigyta įranga, reikalinga Aplinkos apsaugos agentūros ir Gamtos tyrimų centro laboratorijoms ekotoksiškumo tyrimams atlikti. Taip pat įsigyti mikroskopai, baldai ekotoksiškumo tyrimams atlikti, bendroji laboratorinė įranga, laboratorinė įranga ir biotestai ekotoksiškumo tyrimams atlikti, įrenginiai ekotoksiškumo tyrimams su žuvimis, įvairios matavimo priemonės, tėkmės (srauto) citometras, gilaus šaldymo įrenginys ir jo priedai, didelės talpos ant žemės pastatoma centrifuga, elektroninis ląstelių skaičiuoklis, spektrofotometras su duomenų surinkimo ir apdorojimo sistema, mikroplokštelių skaitytuvas.

Sukurta ekotoksiškumo tyrimo, vertinimo, normavimo sistema bei ekotoksiškumo tyrimų schemas leis daug anksčiau imtis prevencinių priemonių vandens arba dirvožemio taršai mažinti ir panaudoti ekotoksiškumo tyrimus aplinkos kokybės valdymui. Įsigijus įrangą, skirtą ekotoksiškumo tyrimams atlikti, bus užtikrintas gaunamų rezultatų patikimumas.

Sukurti normatyviniai dokumentai nustatys reikalavimus ekotoksiškumo vertinimui pagal nustatytą sistemą ir numatys ūkio subjektų atsakomybę dėl į aplinką išleidžiamų nuotekų ekotoksiškumo, taip pat sudarys sąlygas Lietuvos valstybės kontroliuojančioms institucijoms atlikti šių reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą. Ekotoksiškumo tyrimų atlikimui ateityje užtikrinti numatoma skirti lėšų iš Aplinkos apsaugos agentūros biudžeto ir Gamtos tyrimų centro biudžeto, kaip tai ir numatyta partnerystės sutartyje. Tokiu būdu projekto rezultatai turės visišką tęstinumą. Įgyvendintas projektas „Ekotoksiškumo kontrolės sistemos tobulinimas“ atitiks ne tik Europos Sąjungos vandens politikos direktyvą ar Lietuvos siekį tą direktyvą vykdyti, bet Projekto rezultatai atspindės ir Aplinkos apsaugos agentūros misiją – rinkti, analizuoti ir teikti patikimą informaciją apie aplinkos būklę Lietuvos valstybės ir tarptautinėms institucijoms bei visuomenei.

Įgyvendintu „Ekotoksiškumo kontrolės sistemos tobulinimas“ projektu bus modernizuotos aplinkos tyrimų laboratorijos Aplinkos apsaugos agentūroje ir Gamtos tyrimų centre, sustiprintos aplinkos apsaugos monitoringo ir kontrolės institucijos. Projektą planuojama užbaigti 2013 m. rugpjūčio 31 d.